

ZÁVĚR

V této diplomové práci jsem se pokusila zmapovat koncepci OSN na udržení světového míru a bezpečnosti za celých 64 let její existence. Její postavení na mezinárodní scéně, její činnost a dohled nad zachováním mezinárodního míru a bezpečnosti dle zakládajícího dokumentu OSN, Charty OSN, s přihlédnutím a větším důrazem na dva nejdůležitější orgány OSN, a to Radu bezpečnosti OSN a Valné shromáždění OSN. Charta OSN se za dobu své existence stala základním ustanovením, jež nabylo na právním významu a stalo se základem pro celé mezinárodní společenství.

Idea OSN se začala rodit v průběhu 40. let 20. století v důsledku zkušeností z 2. světové války a byla ovlivněna určitým zklamáním z neúspěchu její předchůdkyně Společnosti národů, od které se očekávalo naplnění mírového uspořádání po 1. světové válce. Organizace spojených národů se objevila na mezinárodní scéně dne 24. října 1945, kdy vstoupila v platnost Charta OSN. Došlo tak k završení několika předchozích let usilovného vyjednávání o její struktuře a právním základu. Charta OSN v článku 1 odstavec 1 uvedla, že cílem OSN je udržovat mezinárodní mír a bezpečnost a za tím účelem má konat účinná kolektivní opatření. Aby OSN mohla konat účinná kolektivní opatření, tak ji státy svěřily pravomoci, které jsou obsažené zejména v kapitolách VI, VII, VIII Charty OSN. Primární odpovědnost za udržování mezinárodního míru a bezpečnosti získala Rada bezpečnosti dle článku 24 odstavec 1 Charty OSN. Valné shromáždění je orgánem poradním, politickým (článek 10 a násl. Charty OSN). Členstvím v OSN státy neztratily svoji suverenitu. OSN nemá právo zasahovat do věcí, které podstatně patří do vnitřní pravomoci kteréhokoli státu s výjimkou postupu dle kapitoly VII Charty OSN (čl. 7 odstavec 2 Charty OSN).

Po 2. světové válce politický vývoj událostí rozdělil svět do dvou částí dle mocenského rozložení sil, moc východní (SSSR) a západní (USA). Svět se stal bipolárním. OSN (Rada bezpečnosti) byla oslabena mocenskou konfrontací a aktivním uplatňováním práva veta především ze strany SSSR. Došlo k potlačení účinnosti kolektivní obrany zakotvené v Chartě OSN. V souvislosti s ideou práva na sebeurčení národů dochází k procesu dekolonizace. Valné shromáždění přijalo Deklaraci o poskytnutí nezávislosti koloniálním územím a národům. Po 2. světové

válce se otevřela cesta k tzv. generaci prvních mírových operací podle kapitoly „VI a půl“ (UNEF I a II, UNFICYP, UNIFIL), které jsou charakteristické neutrálním postojem OSN ke vzniklým situacím, kdy OSN působila převážně jako mediátor mezi státy.

Počátek 90. let znamenal konec mocensko-ideologického konfliktu. Rada bezpečnosti znovu nabyla na významu ve smyslu její odpovědnosti za udržování mezinárodního míru a bezpečnosti. Novým fenoménem se staly vnitrostátní konflikty. OSN změnila své nástroje a více se zaměřila na prevenci konfliktů. V roce 1990 Irácká invaze do Kuvajtu znamenala znovuotevření systému kolektivní bezpečnosti OSN. Generální tajemník B. Boutros-Ghali ve své zprávě Agenda pro mír (1992) se snaží najít nový koncept pro zesílení postavení OSN. V roce 2000 byla zveřejněna tzv. Brahimiho zpráva obsahující koncept možného vývoje OSN v budoucnu.

Ve 21. století se objevily pro OSN nové výzvy v podobě teroristických útoků. Důležitým časovým mezníkem se stalo 11. září 2001, kdy byly podniknuty teroristické útoky na Světové obchodní centrum a na Pentagon. Vojenský zásah USA a Velké Británie proti Afghánistánu a postup Rady bezpečnosti prolomily několik let ustálené pojetí v právním výkladu článku 51 Charty OSN, tj. práva na sebeobranu, ve spojení s bojem proti terorismu. Od roku 2004 OSN pracuje na sjednocení postupu proti terorismu. Celosvětová protiteroristická strategie byla přijata Valným shromážděním dne 8. září 2006, kdy poprvé všechny členské státy OSN se shodly na mezinárodní spolupráci v boji proti terorismu a na vykonání dalších významných kroků k omezení terorismu.

Z mého pohledu není reálné OSN zrušit a nahradit ji modernější organizací. Mnohé debaty, jež se vztahují k OSN, se dotýkají neschopnosti reflektovat přicházející změny, promítnout je do reality, a to převážně z důvodu jejího zpolitizování. Z hlediska pohledu vnějšího, tedy směrem k mezinárodním vztahům, k zachování míru a bezpečnosti, mi z provedené analýzy vyplynulo, že OSN je stále potřebnou, živou a fungující organizací. V její koncepci se odráží mnohaleté zkušenosti, které jsou podstatné i pro řešení otázek budoucích. OSN se svým věkem nejen stárne, ale i zraje, stále dokáže být v denním kontaktu s realitou a zasahovat do celosvětového dění, a to je významným pozitivním bodem. Určitou šancí k upevnění její pozice může být cesta silnější spolupráce s regionálními organizacemi, a tak přispět k vlastní větší akceschopnosti, neboť regionální

organizace mohou mít mnohdy užší kontakt s konfliktními oblastmi a vědět rozhodující informace.

Opravdovým problémem je nereflektování vnitřních změn, tedy nereflektování nárůstu nových členských států a jejich nezapojení do rozhodovacího procesu v Radě bezpečnosti, a tím i ohrožení kolektivní bezpečnosti. OSN je postavena před požadavek demokratizace a otevření prostoru k co možná nejširší dohodě mezi členskými státy. V tomto bodě OSN zestárla.

Na úplný závěr své práce si dovoluji vyjádřit svou naději v to, že jsem dokázala zachytit postavení Organizace spojených národů ve vztahu k zachování světového míru a bezpečnosti a její nelehké poslání při plnění cílů. Ráda bych OSN popřála mnoho dalších let úspěšné existence, větší respekt a důvěru ze strany členských států a mnoho nekonečných sil do budoucna. K tomu dodávám, že si plně uvědomuji, že nejen ona nese odpovědnost za udržování mezinárodního míru a bezpečnosti, ale jsme to i my, bez ohledu na jakýkoli biologický, kulturní či sociologický rozdíl.